KOSTYÁL MÁRK: KOJOT

Idegen a Vadkeleten

BENKE ATTILA

KOSTYÁL MÁRK EASTERNJÉBEN A „MAGYAR VADNYUGAT" DURVÁBB, MINT VALAHA.

George Stevens 1953-as westernje, az *Idegen a Vadnyugaton* a múlt vadságát képviselő kapzsi marhabárók és a jövő demokratikus civilizációját építő farmerek elkeseredett küzdelmét mutatja be. Az európai óvilágtól elszakadni vágyó Amerikának pedig a festői tájból kilovagló rejtélyes Shane nyeri meg a háborút, hogy végül a vad Nyugat és a fejlett Kelet egy nemzetté forrjon.

Ezt az archetipikus történetet gondolta tovább például Hajdu Szabolcs két évvel ezelőtt a *Délibáb*ban (2014), mely érdemei ellenére nem volt képes csomómentesen elkeverni a Vadnyugat mítoszát a társadalmi problémafilmmel. A reklámfilmes Kostyál Márk bár egy interjúban Cormac McCarthy-t jelölte meg ihletforrásként, de kortárs easternje, a *Kojot* tulajdonképpen a western műfajára épít, illetve George Stevens klasszikusát idézi, s Hajduval ellentétben Kostyálnak sikerül a jól ismert mítoszon keresztül artikulálnia a magyar társadalom jelen politikai klíma miatt felgyülemlett dühét.

A *Kojot* brutális kezdő képsorain a Tűzkő nevű kis település egy épülő tanyáján véres ökölharcban gyűrik le a gátlástalan vállalkozó, Szojka Pál verőlegényei és a korrupt rendőrök az otthonát fújtató bikaként védő családapát. A földek alatt rejtőző folyékony arany, a termálvíz miatt svéd befektetőkkel egyezkedő Szojka útjában ezután már csak egyetlen telek áll, a makacs Bicsérdi bácsi háza. Az öreg halála után unokája, az unott banki ügyintéző, Misi és szerelme, Eszter öröklik meg a kis telket, melyre Szojka azonnal visszautasíthatatlan ajánlatot tesz a temetésről érkező fiatalembernek. Lélekölő munkája és az állapotos Eszter elvetélése miatt a frusztrált hivatalnok a vidéki levegő szabadságától megrészegülve kötélnek áll, mert a kezdetben még jámbor Misinek fogalma sincs, ki ez a Szojka és mire képes a birtok megszerzéséért.

Kostyál Márk műve bár westernektől idegen videoklipes stílusban – gyorsvágással, lassításokkal – adja elő történetét, a karakterek mind ismerősek az *Idegen a Vadnyugaton*ból. Jóllehet a *Kojot* Shane-je, Misi kiégett férfi, ám egyúttal tapasztalatlan kamasz látszatát kelti, mert burokban él, fogalma sincs a magyar valóságról. Szojka már nemcsak törvénytelen eszközökkel él, mint az *Idegen a Vadnyugaton* negatív hőse, hanem a törvényt formálja saját képére a polgármester és a rendőrség feletti befolyása révén, így gyakorlatilag senki sem szállhat szembe teljhatalmával. Fia, Kispali pedig az *Idegen a Vadnyugaton* ellenséges mesterlövészévének, Wilson rokona, ám az ifjabb Szojka sokkal összetettebb figura, mivel állandó vitában áll apjával, s győzködi a csökönyös Misit az ellenállás hasztalanságáról, és munkát ad Eszternek is.

„A vidéki levegő szabadságától megrészegülve"

A direkten politizáló HBO-sorozat, az *Aranyélet* korában nem annyira különleges, ha egy alkotó szembesíti a magyar nézőt a kelet-európai korrupt pokollal. Azonban Kostyál Márk művének nagy erénye, hogy döbbenetes erejű pusztakezes összecsapásaiban, naturalista és elkeseredett akciójeleneteiben a csonttörés, a leszakadt szemhéjak vagy a csatakiáltás szerű ordítások nem öncélú túlzások. A *Kojot*ban önkéntelenül robban ki az egytől egyig frusztrált szereplőkből az embertelen mennyiségű feszültség, mely a sokunk számára ismerős gáncsoskodások és igazságtalan gazdasági és társadalmi erőviszonyok miatt gyülemlett fel a történet hőseiben is. Az *Idegen a Vadnyugaton*ban Shane és a főszereplő farmer, Starrett még vidáman dolgozik együtt, sugárzik tekintetükből a jövőbe vetett hit. A *Kojot*ban viszont a rozoga viskóból családi házat építő Misi, akár társai (a részeges építész, és a csavargó erdélyi kubikus) megkeseredett, anakronisztikus figurák, a Szojka által megszerzett telken pedig ott nyomaszt a félbehagyott családi ház látványa.

Kostyál Márk nem mindig tud mértéket tartani, néhány ügyetlen és primitív dialógussal és a rendező reklámfilmes szakmájából hozott klipesztétikával helyenként önmaga paródiájává változtatja nyers és őszinte easternjét. A végső párbajjelenet katarzisát is felesleges lassítások és vágóképek roncsolják szét. A *Kojot* így aztán nem mesterségbeli erényei, hanem magyar filmekhez képest szokatlanul dühödt társadalomkritikája miatt emlékezetes eastern.

•

KOJOT – magyar, 2016. Rendezte: **Kostyál Márk**. Írta: **Lengyel Balázs**, **Lovas Balázs**, **Kostyál Márk**. Zene: **Moldvai Márk**. Kép: **Kostyál Márk**, **Csoboth Attila**. Producer: **Kálomista Gábor**. Szereplők: **Mészáros András** (Bicsérdi Misi), **Dobra Mara** (Eszter), **Kovács Frigyes** (Szojka Pál), **Mátray László** (Kispali), **Bocsárszky Attila** (Lajos), **Orbán Levente** (Attila). Gyártó: **Megafilm**. Forgalmazó: **HungariCom Kft**. 126 perc.